

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annettua lakia.

Lakiin lisättäisiin uusi kustannustuen muoto, joka kohdistettaisiin erityisesti matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yrityksille lakiin otettavan toimialalistauksen mukaan. Tukikelpoisia olisivat myös muiden toimialojen yritykset, joihin tai jonka merkittävään asiakaskuntaan on kohdistunut julkisoikeudellinen pandemian hallintaan liittyvä rajoitus. Pelkkää viranomaisen suositusta ei pidettäisi rajoituksena. Valtiokonttori myöntäisi tuen. Lain tavoitteena on koronapandemiasta erityisesti kärsineiden toimialojen ja rajoituksista kärsineiden yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen COVID-19 -pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa sekä konkurssiin ajautuvien yritysten määrän vähentäminen järjestämällä yrityksille lisäaikaa toiminnan ja kustannusten sopeuttamiseen COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyä. Lain mukainen kustannustuen hakukausi alkaisi joulukuussa 2021.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 neljänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.12.2021. Lain voimassaolon jatkumisesta 31.12.2021 jälkeen annetaan erillinen hallituksen esitys.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 COVID-19 -pandemian vaikutus yritystoimintaan ja työllisyyteen.....	5
2.2 Finnveran, elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot	6
2.2.1 Finnveran takaukset	6
2.2.2 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä Business Finlandin tukimuodot ..	7
2.3 Kustannustuki.....	7
2.4 Teollisuussijoitus Oy:n rahoitusohjelma.....	8
2.5 Työmarkkinajärjestöjen työllisyyspaketti 18.3.2020	9
2.6 Työeläkemaksujen väliaikainen alentaminen.....	9
2.7 Laki konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	9
2.8 Laki ulosottoaaren väliaikaisesta muuttamisesta	9
2.9 Ravitsemisalan erityistuki	10
2.10 Yksinyrittäjien tuki	10
2.11 Nykytilan arviointi	10
3 Tavoitteet.....	11
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	11
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	11
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	12
4.2.1 Vaikutukset yrityksiin ja työllisyyteen.....	12
4.2.2 Vaikutukset valtiontalouteen.....	12
4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin	12
5 Lausuntopalaute	12
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	14
7 Voimaantulo	16
8 Suhde talousarvioesitykseen.....	16
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	16
LAKIEHDOTUS	19
Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta	19
LIITE	21
TOIMIALAT, JOILLA TOIMIVILLE YRITYKSILLE VOIDAAN MYÖNTÄÄ 5 E §:SSÄ TARKOITETTUA KUSTANNUSTUKEA	21
LIITE	23
RINNAKKAISTEKSTI.....	23
Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta	23

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Kustannustuen ensimmäinen haku oli avoinna hakemuksille 31.8.2020 saakka ja toinen haku 26.2.2021 saakka. Kolmas hakukierros oli käynnissä 27.4.2021–23.6.2021 ja neljäs käynnistynyt 17.8.2021. Valtioneuvosto päätti yleisistunnossaan 1.3.2021, että maassa vallitsevat valmiuslain (1552/2011) 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettut poikkeusolot. Poikkeusolot päättyivät 27.4.2021. Poikkeusolot ja tilojen sulkemiset vaikeuttivat yritysten taloudellista tilannetta keväällä 2021 ja nämä vaikeudet jatkuvat osin edelleen eräiden rajoitusten jatkuttua syksyllä asti.

Eduskunnan vastauksessa (EV 3/2021 vp) hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 245/2021 vp) eduskunta edellytti, että valtioneuvosto valmistelee pikaisesti säännökset siitä, että tartuntatautilain 58 g §:ssä tarkoitettujen asiakastilojen sulkemisen aiheuttamia taloudellisia menetyksiä korvataan elinkeinonharjoittajille yleisen kustannustuen kautta tai erillisenä korvauksena, jos 14 vuorokautta kestänyt sulkemista on jouduttu jatkamaan. Samoin eduskunta edellytti kohtuullista kompensatiota sulkemisajan jälkeisten rajoitusten vaikutuksista näiden yritysten liiketoimintaan, ja tämä ehdotettiin toteutettavaksi kustannustuen neljännellä kaudella.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmisti tukimallin kohtuullisesta kompensatiosta yrityksille, joihin edellä mainitut sulkutoimenpiteet kohdistuvat. Pienten yritysten osalta sulkemiskorvausta koskeva hallituksen esitys muutoksesta kustannustukilakiin esiteltiin valtioneuvostossa 18.3.2021 ja lainmuutos tuli voimaan 12.4.2021. Hallituksen esitys 97/2021 kustannustuen neljännestä hakukierroksesta kohdentui näitä sulkutoimia seuranneeseen vaiheeseen. Koska COVID-19 -pandemian aiheuttama tilanne yrityksille oli ollut jo pitkään hankala, kustannustuen jatkotoimia valmisteltiin keväällä useita. Valtioneuvostossa esiteltiin 6.5.2021 kustannustukilain muutos koskien tapahtumatakuuta (HE 79/2021), joka tuli voimaan 1.6.2021. Kustannustuen neljännen vaiheen määräytymisperusteita muutettiin vastaamaan uutta tukiaikaa ja vertailukautta. Lakia täydennettiin myös säädöksillä suurten ja keskisuurten yritysten sulkemiskorvauksesta sekä kiinteiden kattamattomien kustannusten korvauksesta. Neljännen vaiheen kustannustukea koskeva laki tuli voimaan 1.7.2021 (609/2021), neljäs hakukierros aloitettiin 17.8.2021.

Koska kustannustuen osalta kyse on julkisista varoista taloudelliseen toimintaan myönnettävästä tuesta, siihen tulee soveltaa Euroopan unionin valtiontukisääntöjä. Kustannustuki on yrityksille COVID-19 -pandemian aiheuttamien liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävää määräaikaista valtiontukea, jonka Euroopan komissio on 24.4.2020 antamallaan päätöksellä hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (komission päätös SA.56995(2020/N)). Komission päätös perustuu Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 107(3)(b) artiklaan sekä tilapäisten valtiontukipuitteiden 3.1 lukuun (komission tiedonanto 2020/C 91 I/01 muutoksineen). Euroopan komissio jatkoi 28.1.2021 antamallaan tiedonannolla (C(2021) 564 lopullinen) tilapäisten COVID-19 -pandemian takia joustavoitettujen valtiontukisääntöjen voimassaoloa 31.12.2021 saakka. Suomi ilmoitti 15.2.2021 komissiolle kansallisen puitetukiohjelman voimassaolon jatkosta ja tuen enimmäismäärän nostosta, jota koskeva komission päätös saatiin 9.6.2021. Syksyllä 2021 EU:n komissio käynnisti konsultaatiot jäsenmaiden kanssa tukipolkeusten jatkamisesta 30.6.2022 saakka.

Kustannustuen täydennys on tarkoitettu yrityksille, jotka ovat erityisesti ja pitkittyneesti kärsineet pandemiaan liittyneistä rajoitustoimista, joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi COVID-19 -pandemian vuoksi ja joilla on vaikeasti sopeutettavia tukikauteen kohdistuvia palkka- ja muita kuluja. Hallituksen linjausten mukaan ja aiempien kustannustuen hakukierrosten tapaan tuen tarve ja määrä arvioidaan epidemian ja sen torjumisen aiheuttaman liikevaihdon menetyksen perusteella.

Kustannustukea haetaan sähköisesti Valtiokonttorista. Kustannustukea voi hakea, vaikka yritys olisi jo saanut muita suoria COVID-19 -pandemian seurauksia lieventämään tarkoitettuja tukia. Kustannustuen enimmäismääränä olisi tukikaudelta miljoona (1 000 000) euroa yritystä kohden, ottaen kuitenkin huomioon, ettei Euroopan komission hyväksymän puitetukiohjelman (SA.56995(2020/N) nojalla myönnettyjen yhteenlaskettujen tukien yrityskohtainen yläraja ylity. Puiteohjelman mukaisesti yrityskohtaista ylärajaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki yksittäisen yrityksen ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yritysten saamat tuet, jotka on myönnetty edellä mainitun Euroopan komission päätöksen nojalla. Yrityksen määritelmään, ja siten kustannustuen piiriin kuuluisivat myös liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhdistykset kuten edellisissä vaiheissa. Kustannustukea eivät voi saada yritykset, jotka, pieniä yrityksiä lukuun ottamatta, ovat olleet EU:n valtiontukisääntelyn tarkoittamissa taloudellisissa vaikeuksissa 31.12.2019, jotka ovat laiminlyöneet verovelvoitteensa tai jotka ovat konkurssissa.

Kustannustukea on voitu hakemuksesta myöntää myös Ahvenanmaalla toimiville yrityksille. Elinkeinotoiminta ja siihen liittyvät tuet kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 22 kohdan nojalla maakunnan lainsäädäntövaltaan. Kustannustukea koskevaa lakia säädettyäessä koko valtakunnassa, mukaan lukien Ahvenanmaalla, vallitsivat valtioneuvoston ja tasavallan presidentin yhteistoiminnassa 16.3.2020 toteamat poikkeusolot. Poikkeusolot olivat keväällä 2021 jälleen voimassa. Lisäksi COVID-19 -pandemian vaikutukset yritystoimintaan ovat kaikilla alueilla vakavat. Esityksessä ehdotetaan kustannustuen soveltamista jatkossakin Ahvenanmaalla toimiviin yrityksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriössä on käynnistynyt laaja hanke, jossa tullaan arvioimaan koronatu- kien vaikutukset yrityksiin ja talouteen. Tavoitteena on selvittää tukien lyhyen ja pitkän aikavä- lin vaikutuksia sekä tuottaa tietoa poliittisille päättäjille tulevia kriisejä varten. Lisäksi tehdään tarkastus tukivarojen käytöstä. Vaiheittain toteutettava arviointi ajoittuu vuosille 2020–2023. Kyse on moniosaisesta ja pitkäjänteisestä arvioinnista, jolla on useampi toteuttaja. Osahankkei- den toteutuksessa käytetään kilpailutusta ja riippumattomia asiantuntijaorganisaatioita

Valtiokonttorin raportointien <https://www.valtiokonttori.fi/palvelu/yritysten-kustannustuki/> tietojen perusteella on voitu todeta, että kaikki potentiaaliset tuensaajat eivät ole hakeneet kus- tannustukea. Hakemusten hyväksyntäprosentti on kasvanut ja oli ensimmäisellä hakukierrok- sella 27 prosenttia, toisella hakukierroksella 39 prosenttia ja kolmannella hakukierroksella 77 prosenttia. Suurin syy hakemusten hylkäämiseen ensimmäisellä kierroksella oli tuen alaraja 2 000 euroa, toisella ja kolmannella hakukierroksella se, että hakijan liikevaihto oli laskenut vähemmän kuin 30 prosenttia. Neljännellä kierroksella 4.10.2021 mennessä oli hakeneita yri- tyksiä 14 922, joista päätöksen saaneita 10 219. Kustannustukea oli maksettu 95 751 698 euroa. Hyväksymisprosentti oli 81.

Kustannustuen edellisten hakukierrosten kokemukset huomioon ottaen esityksen valmistelussa on seurattu yleisiä periaatteita, jotka olivat käytettävissä myös lain (508/2020) ja muutoslakien (963/2020, 280/2021, 435/2021 ja 609/2021) valmistelussa.

Valtion tuki ei saisi vääristää yritysten käyttäytymistä (Vihriälän työryhmä, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162224>), jolloin tuen ei tulisi perustua yrityksen myyntiin, joka tapahtuu sen jälkeen, kun yritys on saanut tiedon tuen mahdollisuudesta. Kustannustuen toistuva jatkaminen sisältää siten riskin siitä, että yritykset voivat perustellusti odottaa, että tukea jatketaan koskemaan tuleviakin kuukausia. Ottaen huomioon pandemian kehityksen ja sen aiheuttamat vaikeudet yrityksille vielä kevään ja syksyn 2021 aikana kustannustuen viidennen kauden käynnistäminen on kuitenkin katsottu perustelluksi keinoksi auttaa yrityksiä selviytymään pandemia-ajan yli.

Tuen maksaminen pelkästään jo toiminnassa oleville yrityksille hidastaa talouden sopeutumista uuteen tilanteeseen (HGSE:n yritystukimuistio <https://www.helsinki.fi/covid19-report-fi/yritystuet-tyokaluna-koronakriisissa/>). Tuki tulisi kohdentaa siten, että se ei ylläpidä elinkeinorakennetta, joka ei enää ole sopiva COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin jälkeiseen aikaan. Kannustusta olisi siten suunnattava siten, että yritysten resurssit kohdentuvat tavalla, jolla olisi elinkelpoisuutta tässä tilanteessa ja tulevaisuudessa. Kustannustuki kohdentuu niihin yrityksiin, joiden liikevaihto on laskenut koronapandemian vuoksi. Jos liikevaihdon lasku jää pysyväksi myös pandemian väistyttyä, tuki saattaa kuitenkin osin ylläpitää elinkeinorakennetta, joka ei ole elinkelpoinen pandemian jälkeisessä ajassa. Kustannustuen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkelpoisten yritysten poistuminen pandemian aiheuttaminen vaikeuksien ja vaikeasti sopeutettavien kustannusten takia ja tuki on pyritty muotoilemaan niin, että se mahdollisimman hyvin mahdollistaa tämän.

EU:n valtioneuvoston koronapandemian hoitoon liittyvät poikkeukset päättyvät vuoden 2021 lopussa. Tästä johtuen lakiesitys on säädetty olemaan voimassa vuoden loppuun. EU:n komissio on kuitenkin kuullut jäsenmaita mahdollisuudesta antaa tiedonanto, jonka jälkeen jäsenvaltiot voivat ilmoittaa halunsa jatkaa poikkeuksia. Jos näin tapahtuu, lain voimassaoloa jatketaan erillisellä hallituksen esityksellä kesäkuun loppuun 2022.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä valtiovarainministeriön sekä Valtiokonttorin kanssa. Esityksen kiireellisyys vuoksi on tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista. Esityksestä on kuitenkin järjestetty julkinen lausuntokierros [lausuntopalvelu.fi](https://tem.fi/lausuntopalvelu) -sivustolla (8.10.-15.10.2021) johon saatiin kaikkiaan 26 lausuntoa. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hankkeet> tunnuksella TEM085:00/2021.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 COVID-19 -pandemian vaikutus yritystoimintaan ja työllisyyteen

COVID-19 -pandemiaan liittyvien rajoitus- ja suositustoimenpiteiden ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksen vaikutukset yritystoiminnalle ovat olleet merkittävät. COVID-19 -pandemian aiheuttaman tilanteen johdosta yrityksen liikevaihto on voinut vähentyä eräissä tapauksissa jopa yli 50 prosentilla, mikä uhkaa vakavasti yritysten maksukykyä pandemiatilanteen pitkittyessä. Yritysten on myynnin laskusta huolimatta huolehdittava jatkuvaluonteisista velvoitteistaan kuten kiinteistä kuluistaan, sisältäen esimerkiksi tilavuokrat, lvi- ja sähkömaksut, sekä henkilöstöön liittyvät kulut. Nämä kulut eivät jousta myynnin vähentymisen suhteessa. Siten myynnin romahtaminen COVID-19 -pandemian seurauksena on omiaan lisäämään merkittäväällä tavalla riskiä yrityksen joutumisesta konkurssiin.

Keväällä 2020 työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi nopeasti. Yrityksille kohdistetuilla tukitoimilla on osaltaan onnistuttu helmikuuhun 2021 asti pitämään vireille pantujen konkurssien määrä edellisvuotta pienempänä. Suurin osa työttömien työnhakijoiden määrän kasvusta on tullut lomautuksista. Helmikuun lopussa 2020 kokoaikaisesti lomautettuja työttömiä työnhakijoita oli 18 800 ja huhtikuun lopussa jo 163 700. Toukokuun puolessa välissä kasvu kääntyi laskuun, ja joulukuun lopussa kokoaikaisesti lomautettujen työttömien työnhakijoiden määrä oli alle 78 000, mikä oli 258 prosenttia enemmän kuin 2019 joulukuussa työ- ja elinkeinoministeriön rekisteriseurannan perusteella.

Vuoden 2021 kehitys kesän ja alkusyksyn aikana on kuitenkin vaikuttanut yritystoiminnan kannalta valoisammalta, useiden indikaattoreiden näyttäessä kasvua ja mm. työttömyyden kääntyessä laskuun. Silti on perusteltua jatkaa tukitoimintaa erityisesti sellaisten toimialojen osalta, joiden liiketoiminta on perustunut ihmisten kohtaamiseen, mihin taas on kohdistunut vielä viime aikoihin saakka julkisoikeudellisia rajoituksia.

2.2 Finnveran, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja Business Finlandin tukimuodot

2.2.1 Finnveran takaukset

Yrityksellä tulee olla edellytykset kannattavaan liiketoimintaan, mutta COVID-19 -pandemiaan liittyvä talouden kehitys on aiheuttanut yritykselle tilapäisen rahoitusvajeen. Finnvera voi myöntää takauksen pankin yritykselle COVID-19 -pandemian aiheuttaman suhdannetilanteen edellyttämään rahoitukseen myöntämään lainaan. Finnveran takaus voi olla enimmillään 80 prosenttia pankkiluoton pääomasta. Finnvera on ottanut käyttöön tilanteen niin edellyttäessä pk-yritysten osalta enintään 90 prosentin enimmäistakauksen Euroopan komission COVID-19 -pandemiaan liittyvän tilapäisten valtiontukipuitteiden ja notifikaation nojalla.

Finnveran rahoitus on vastikkeellista ja siihen kohdistuu takaisinmaksuvelvollisuus. Rahoitukseen voi sisältyä laskennallista valtiontukea. Rahoitus kohdentuu kaikille toimialoille lukuun ottamatta maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja rakennustoiminnan perustajaurakointia. Finnveran ns. nopeutetun hakemusten käsittely- ja päätöksenteko-prosessin enimmäismäärää on nostettu 150 000 eurosta alle miljoonan euron lainan takauspäätöksiin.

Valtion Finnveralle kotimaan rahoitukseen liittyvä luotto- ja takaustappiokorvausosuus päätettiin 23.4.2020 nostaa 50 prosentista 80 prosenttiin liittyen COVID-19 -pandemian vaikutuksiin ja riskinotto-kykyyn. Tämä mahdollisti myös sen, että Finnvera tarkisti pk-takausten hinnoitteluaan ja alensi takausten hintoja. Finnveran valtuudet korotettiin 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon 1.6.2020 alkaen. Lisärahoitus kohdentuu pääasiallisesti takauksiin, joiden tarkoituksena on helpottaa yritysten lainansaantia pankeista COVID-19 -pandemian aiheuttamassa tilanteessa. Finnvera avasi myös 14.9.2020 haettavaksi koronakriisitarpeisiin Finnvera-lainan. Laina on tarkoitettu tilanteisiin, jossa pankki ei myönnä maksukykyiselle yritykselle lainaa edes Finnveran takaamana.

Finnvera myönsi lainoja ja takauksia vuonna 2020 noin 1,6 miljardia euroa, missä on edelliseen vuoteen nähden lisäystä 74 prosenttia. Myöntäminen jakaantuu toimialoittain seuraavasti: teollisuus 49 prosenttia, liike-elämän palvelut 22 prosenttia, kauppa ja kuluttajapalvelut 17 prosenttia, matkailu 11 prosenttia ja maatalouselinkeinot 1 prosenttia. Kysyntä oli suurinta maaliskuuhun 2020, ja on sen jälkeen tasaantunut kohti normaalia.

Finnvera myönsi lainoja ja takauksia 1.1.-30.9.2021 yhteensä 1 231 miljoonaa euroa.

2.2.2 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä Business Finlandin tukimuodot

Yrityksille järjestettiin mahdollisuus hakea keväällä 2020 taloudellista tukea Business Finlandilta ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksilta (ELY-keskukset) suunnitellakseen ja toteuttaakseen kehittämistoimenpiteitä, jotka parantavat yrityksen mahdollisuuksia COVID-19 -pandemian aiheuttamassa häiriötilanteessa ja sen jälkeen. Avustusmuotoista, sekä Business Finlandilta, että ELY-keskuksilta haettavissa olevaa rahoitusta oli kahdenlaista: yhtäältä esiselvitysrahoitusta (enintään 10 000 euroa) ja toisaalta kehittämisrahoitusta (enintään 100 000 euroa). Rahoitus oli niin kutsuttua de minimis -rahoitusta, jonka yhteenlaskettu enimmäismäärä yhtä yritystä tai samaan määräysvaltaan kuuluvia yrityksiä kohti on 200 000 euroa kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana. Business Finland -tuki oli tarkoitettu 6–250 henkeä työllistäville pk-yrityksille ja midcap-yrityksille pois lukien yksityiset elinkeinonharjoittajat. Business Finlandin avustuksista 47 prosenttia myönnettiin mikroyrityksille ja 40 prosenttia pienille yrityksille, loppuosa keskisuurille ja midcap-yrityksille. ELY-keskukset rahoittivat 1–5 henkeä työllistäviä yrityksiä pois lukien yksinyrittäjät, joiden rahoitus kanavoitiin kuntien kautta. Hallitus linjasi 13.5.2020 neuvottelussaan, että näiden häiriötukien haut suljetaan samassa yhteydessä, kun kustannustukea koskeva hallituksen esitys annetaan.

Business Finland otti 19.3.2020–8.6.2020 vastaan esiselvitys- ja kehitysrahoituksen hakemuksia 28 819 kpl (peruutetut hakemukset eivät ole mukana luvussa). Niissä haettiin tukea yhteensä 1,473 miljardia euroa. Valtaosa hakemuksista käsiteltiin kesäkuun 2020 loppuun mennessä, jonkin verran päätöksiä tehtiin vielä syksyllä. Hakemuksista hyväksyttiin 19 941 kpl ja myönnetty avustussumma oli yhteensä 994 miljoonaa euroa. Hylättyjen osuus käsitellyistä hakemuksista oli 30 prosenttia. Lokakuuhun 2021 mennessä hankkeille on maksettu noin 878 miljoonaa euroa, ja rahoitetuista projekteista käynnissä on hieman yli kymmenesosa.

Business Finland avasi 10.6.2020 haettavaksi tilapäisen TKI-lainan häiriötilanteisiin. Tämä tukimuoto on suunnattu paljon työllistäville yrityksille. Lainaa on voinut hakea kehitysprojekteihin, joiden koko on ollut vähintään 150 000 euroa. TKI-häiriölainan haku sulkeutuu 15.10.2021. Lainahakemuksia on saapunut 603 kappaletta ja rahoitusta on myönnetty 276 hankkeeseen 105 miljoonaa euroa (tilanne 12.10.2021), valtaosa lainoitetuista kehitysprojekteista on edelleen käynnissä.

Hakujen sulkemisen jälkeen Business Finland ja ELY-keskukset rahoittavat yrityksiä normaaleilla rahoitusinstrumenteillaan.

2.3 Kustannustuki

Yritysten määräaikaisestä kustannustuesta annetun lain (508/2020, jäljempänä *kustannustukilaki*) mukaan Suomessa toimiville yrityksille voidaan myöntää COVID-19 -pandemian aiheuttamien liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi määräaikaista valtiontukea. Valtiokonttori teki tukipäätökset pääasiassa yritysten hakemusten ja Verohallinnon yritysten liiketaloudellista asemaa koskevien tietojen perusteella. Yritysten määräaikaisestä kustannustuesta annetun valtioneuvoston asetuksen (509/2020, muutos 552/2020, 1028/2020, 339/2021, 750/2021 jäljempänä *kustannustukiasetus*) on määritelty tukeen oikeutetut toimialat. Kustannustukea varten valtion neljännessä lisätalousarviossa myönnettiin 300 miljoonaa euroa. Tuen arvioitua vähäisemmän kysynnän vuoksi määrärahaa on vähennetty yhteensä 30 miljoonalla hallituksen viidennessä lisätalousarvioesityksessä. Ensimmäisen kierroksen hakuaika oli 7.7.2020–31.8.2020.

Ensimmäisellä hakukierroksella Valtiokonttori myönsi tukea 3 472 yritykselle yhteensä noin 123 miljoonaa euroa. Hakemuksia saapui 12 852 yritykseltä, mikä oli lain valmisteluvaiheessa

arvioitua huomattavasti vähemmän. Tukea hakeneista yrityksistä 27 prosenttia sai myönteisen päätöksen. Pienillä yrityksillä hylkäysten osuus oli suurin, noin 79 prosenttia. Hylkäysten yleisin syy oli maksettavan tukisumman jääminen alle 2 000 euron.

Kustannustukilain muutokset (963/2020) tulivat voimaan 15.12.2020 ja kustannustukiasetuksen (1028/2020) muutokset 18.12.2020. Uuden lain mukaan kustannustuen tukikausi on 1.6.-31.10.2020. Tukeen vaikuttavat yrityksen joustamattomat kustannukset sekä palkkakustannukset tukikaudelta. Toinen hakukierros oli käynnissä 21.12.2020–26.2.2021. Hakeneita yrityksiä oli 18 416 ja tukea maksettiin 184 miljoonaa euroa. Tukea hakeneista 39 prosenttia sai myönteisen päätöksen. Tukea hakeneiden yritysten osuus on ollut suurin matkailu- ja ravitsemisaloilla sekä kulttuuri- ja viihdetoiminnassa (n. 15 prosenttia tai enemmän yrityksistä hakenut tukea). Suurin osa tuesta on maksettu pk-yrityksille, n. 76 miljoonaa euroa alle kymmenen hengen yrityksille ja 70 miljoonaa euroa 10–49 hengen yrityksille.

Kustannustuen kolmas hakukierros käynnistyi 27.4.2021. Hakeneita yrityksiä oli 21 719 ja tukea maksettu 298 miljoonaa euroa. Tukea hakeneista 77 prosenttia oli saanut myönteisen päätöksen. Yhtenä merkittävänä syynä hyväksyntäprosentin kasvuun oli tuen alarajan poisto ja pienten tukien korottaminen 2 000 euroon.

Kustannustuen neljäs kierros käynnistyi 17.8.2021. Neljännellä kierroksella oli 4.10.2021 mennessä tukea hakeneita yrityksiä 14 922, joista päätöksen saaneita 10 219. Kustannustukea oli maksettu 95 751 698 euroa. Hyväksymisprosentti oli 81.

2.4 Teollisuussijoitus Oy:n rahoitusohjelma

Valtion pääomasijoitusyhtiö Suomen Teollisuussijoitus Oy (Tesi) otti vuoden 2020 aikana käyttöön kaksi uutta sijoitusohjelmaa, jonka tarkoituksena oli vastata koronan aiheuttamiin haasteisiin pääomasijoitusmarkkinoilla. Vakautusrahoitus palvelee keskisuuria yrityksiä, jotka ovat joutuneet koronaviruksen vuoksi äkillisiin ja tilapäisiin vaikeuksiin. Venture Bridge -rahoitus puolestaan kohdistetaan kansainvälistä kasvua hakeville teknologiayrityksille. Tesi tekee sijoitukset markkinaehtoisesti ja rahoitukseen ei liity tukea.

Tesi sijoittaa huhtikuussa 2020 käynnistetyssä vakautusohjelmassa koronaviruksen vuoksi äkillisiin ja tilapäisiin vaikeuksiin joutuneisiin keskisuurisiin yrityksiin, joilla on edellytykset selvitä taloudellisista ongelmista lisärahoituksen avulla. Tesi rahoittaa ensisijaisesti yrityksiä, joilla on merkittävää työllisyysvaikutusta ja liikevaihtoa Suomessa. Tesin sijoitukset ovat kokoluokaltaan 1–10 miljoonaa euroa. Vakautusohjelman rahoituksella vahvistetaan yrityksen rahoitusasemaa ja se voi olla joko vaihtovelkakirjalaina tai osakesijoitus. Vakautusohjelman koko on yhteensä 150 miljoonaa euroa, jota on mahdollisuus tarvittaessa korottaa Tesille osoitetun toisen määrärahan avulla. Sijoituspäätöksiä tehtiin vuoden 2020 aikana 12 kappaletta yhteensä 56,1 miljoonan euron arvosta. Kesäkuuhun 2021 mennessä sijoitusten määrä oli noussut 60 miljoonan euroon. Ohjelman puitteissa on mahdollista rahoittaa noin 25–50 yritystä riippuen rahoituksen kysynnästä, sijoituskelpoisuudesta ja rahoituksen ja ohjelman lopullisesta koosta.

Venture Bridge -rahoitus kohdistetaan kansainvälistä kasvua hakeville teknologiayrityksille, jotka hakevat lähitulevaisuudessa seuraavaa, suurempaa sijoituskierrosta. Siltarahoitusta mahdollistaa koronatilanteen takia kasvuyrityksille enemmän aikaa ja resursseja hakea suurempia rahoituskierroksia. Sijoitukset tehdään yhdessä ja samoin ehdoin ammattimaisten Venture capital -sijoittajien kanssa, ja ne toteutetaan vaihtovelkakirjalainana. Kesäkuussa 2020 käynnistetystä Venture Bridge -ohjelmasta tehtiin sijoituspäätöksiä kesäkuun loppuun 2021 mennessä 17 yritykseen yhteensä 16 milj. eurolla.

2.5 Työmarkkinajärjestöjen työllisyyspaketti 18.3.2020

Työmarkkinajärjestöjen 18.3.2020 sopima työllisyyspaketti on helpottanut työvoiman sopeuttamista COVID-19 -pandemiatilanteeseen. Sopimuksen pohjalta tehdyillä lakimuutoksilla nopeutettiin työntekijöiden lomauttamista lyhentämällä lomautusten yhteydessä sovellettavaa yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007), jäljempänä *yhteistoimintalaki*, neuvotteluaikaa samoin 5 päivään, mikä pienensi yritysten työvoimakustannuksia lomauttamisen toteuttamiseen kuluvalta ajalta. Muutosten myötä yhteistoimintalain soveltamispiiriin kuuluvassa yrityksessä lomauttamiseen kuluva aika oli vähintään 15 päivää, joka koostui neuvotteluesityksestä, yhteistoimintaneuvottelusta, ja lomautusilmoitusajasta, kunkin jakson kesto 5 päivää. Tältä 15 päivän ajanjaksolta työnantajalla oli palkanmaksuvelvollisuus. Samassa yhteydessä sallittiin määräaikaisten työntekijöiden lomauttaminen vastaavilla perusteilla kuin toistaiseksi voimassa olevien työntekijöiden lomauttaminen. Väliaikaisten lakien voimassaolo päättyi vuoden 2020 lopussa.

2.6 Työeläkemaksujen väliaikainen alentaminen

Edeltävässä jaksossa 2.5 käsitellyn työmarkkinajärjestösopimuksen nojalla työnantajan työeläkemaksuja alennettiin väliaikaisesti 2,6 prosenttiyksiköllä vuonna 2020. Muutos päättyi vuoden 2020 lopussa.

2.7 Laki konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lainmuutos tiukensi väliaikaisesti edellytyksiä velallisen asettamiselle konkurssiin velkojan hakemuksesta. Muutos edesauttoi osaltaan yritysten mahdollisuutta selvitä COVID-19 -pandemian aiheuttamasta tilanteesta. Velallista ei oletettu maksukyvyttömäksi sillä perusteella, että tämä ei ole viikon kuluessa velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. Konkurssiin asettaminen estyi silloin, kun yrityksen vaikeudet selvitä velvoitteistaan olivat tuoreita ja johtuivat siten oletettavasti COVID-19 -pandemiasta. Niin ikään konkurssiuhkaisen maksukehotuksen käyttö perinnässä estyi näissä tilanteissa. Laki tuli voimaan 1.5.2020 ja oli voimassa 31.1.2021 asti. Heti tämän jälkeen 1.2.2021 tuli voimaan uusi väliaikainen laki, jonka mukaan konkurssiuhkaisen maksukehotuksen laiminlyönti muodostaa maksukyvyttömyysolettaman vasta, jos velallinen ei ole 30 päivä kuluessa maksukehotuksen tiedoksiannosta maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. Normaalioloissa oletama muodostuu viikon jälkeen. Väliaikainen laki oli voimassa 30.9.2021 saakka.

2.8 Laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Lain muutoksella korvattiin väliaikaisesti ulosottokaaren (705/2007) säännökset, joissa säännellään ulosottomenettelyn keventämistä, rajoittamista tai täytäntöönpanon lykkäämistä koskevista edellytyksistä, jotta COVID-19 -pandemiasta aiheutuvat taloudelliset vaikeudet voidaan ottaa paremmin huomioon ulosottomenettelyssä. Ulosoton joutisuusvaatimusta muutettiin niin, että muiden säännösten nojalla myönnettävät keventämiset ja rajoittamiset sekä mahdolliset täytäntöönpanon lykkäämiset otetaan joutisuuslainsäädännössä huomioon. COVID-19 -pandemian aikana väliaikainen kyvyttömyys vastata velvoitteista ei saisi johtaa myöskään välittömästi maksuhäiriömerkintään. Laki madaltaa ulosottokaaren helpotusten ja rajoitusten soveltamisen kynnyksiä. Ulosottomiehellä säilyy tapauskohtainen harkinta muuttaa tai rajata tämän lain perusteella annettuja lisäaikoja ja helpotuksia, jos olosuhteet sitä edellyttävät. Väliaikainen laki tuli voimaan 1.5.2020 ja oli voimassa 31.10.2020 asti. Säännösten voimassaoloa jatkettiin uudella väliaikaisella lailla ensin 30.4.2021 saakka ja sen jälkeen 31.12.2021 saakka.

2.9 Ravitsemisalan erityistuki

Ravitsemisliiketoimintaa rajoitettiin voimakkaasti 4.4.2020–31.5.2020 välisen ajan majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun lain väliaikaisella muutoksella (153/2020). Lain hyväksymisen yhteydessä eduskunta edellytti rajoitusten kohtuullista hyvittämistä ja rajoitusvelvoitteen vaikutusten lieventämistä muutoin. Ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemista ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä annetun lain (403/2020) perusteella yrityksille on maksettu 30.9.2021 mennessä noin 136 miljoonaa euroa. Rajoitusten hyvitystä suoritettiin noin 6 300 yrityksille joukkomaksatuksena yhteensä noin 73,3 miljoonaa euroa. Yritysten, jotka eivät kuuluneet joukkomaksatuksen piiriin, oli mahdollista hakea hyvitystä elokuun 2020 loppuun mennessä. Lisäksi yritykset ovat voineet hakea uudelleentyöllistämisen tukea, jonka hakuaika päättyi lokakuun 2020 lopussa. Hakemukseen perustuvaa hyvitystä on maksettu 29,3 miljoonaa euroa ja uudelleentyöllistämisen tukea 34,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 alusta voimaan tulleella lakimuutoksella yksinkertaistettiin hyvitystä saaneiden pienyritysten tilinpäätösvaatimuksia. Tuen maksatus on päättynyt.

2.10 Yksinyrittäjien tuki

Kunnat myönsivät yksinyrittäjille 2 000 euron avustuksia COVID-19 -pandemian aiheuttamasta tilanteesta selviämiseen. Tuen haku avautui huhtikuussa 2020 kunnasta riippuen ja jatkui 30.9.2020 saakka. Kaikki Suomen 310 kuntaa (ml. Ahvenanmaa) myönsivät tukea. Työ- ja elinkeinoministeriö korvasi myönnettyt yksinyrittäjätuet kunnille. Yksinyrittäjä pystyi käyttämään 2 000 euron kerta-avustusta laskennallisiin, yritystoiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin, kuten yritystoimintaa varten hankittujen tilojen ja laitteiden kustannuksiin sekä kirjanpito- ja muihin toimistomenoihin. Edellytyksenä oli, että yksinyrittäjän taloudellinen tilanne ja liikevaihto olivat heikentyneet koronavirusepidemian vuoksi 16.3.2020 jälkeen (myyntituotot/saatavat laskeneet vähintään 30 prosenttia) ja että yksinyrittäjällä katsottiin olevan edellytykset kannattavaan liiketoimintaan. Yrittäjä pystyi hakemaan rinnakkain laajennettua työttömyystukea. Tuki oli vähämerkityksistä de minimis -asetuksen (Euroopan komission asetus 1407/2013) mukaista valtiontukea.

Tukea myönnettiin noin 94,3 miljoonan euron edestä noin 47 200 yksinyrittäjälle, mikä on 37,8 prosenttia 250 milj. euron varatusta tukikokonaaisuudesta. Tukea riitti kaikille myöntökriteerit täyttävälle yksinyrittäjille. Helmikuussa 2021 kunnat raportoivat myöntämänsä yksinyrittäjien tuet, hylätyt hakemukset sekä tietoja tuen toteuttamisesta. Tukea yksinyrittäjille on nähty tarpeelliseksi jatkaa ja tuen valmistelu on yhdistetty osaksi kustannustuki III:n valmistelua.

2.11 Nykytilan arviointi

Edelleen lokakuussa 2021 voidaan todeta, että COVID-19 -pandemian ja sen aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien pitkittyessä, on yhä tarvetta kustannustuen kaltaiselle määräaikaiselle tuelle, joka kohdistuu yritysten vaikeasti sopeutettavien kulujen korvaamiseen. Tukimuoto toimii osana yhteiskunnan muita toimenpiteitä, mutta mikään muista tukimuodoista ei mahdollista vastaavaa tuen kohdistumista eniten COVID-19 -pandemiasta kärsiville toimialoille ja yrityksille.

COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyessä on todettu, että edellä mainitut tuet eivät riittävällä tavalla kohdistu kaikkein eniten koronasta kärsiviin yrityksiin ja sitä kautta myös koronasta kärsiville toimialoille. Business Finlandin ja ELY-keskusten koronatukien ongelmaksi havaittiin, ettei tukia voida riittävässä laajuudessa kohdentaa yritysten kiinteisiin kustannuksiin, koska tuet ovat luonteeltaan kehittämistukia ja kohdistuvat ensisijaisesti kehittämiskustannuk-

siin. Vaikka talouden kehityksestä on saatu eräitä positiivisia signaaleja (työttömiä työnhakijoita huhtikuussa 114 600 vähemmän kuin vuosi aiemmin (TEM tiedote 25.5.2021), konkursien määrän alhainen taso) on kriisi vaikuttanut eri toimialoihin siinä määrin eri tavoin, että kustannustuen jatko on vielä perusteltua.

Pandemian ja sen hallintaa koskevien rajoitustoimien jatkuttua eräin osin vielä syyskuun loppuun 2021, on katsottu tarkoituksenmukaiseksi kohdistaa jatkotoimet erityisesti toimialoille, joilla vaikeudet ovat jatkuneet. Näitä ovat erityisesti ravintola-, majoitus ja tapahtuma-alat sekä sellaiset yritykset, joiden liiketoimintaan suoraan tai niiden merkittävään asiakaskuntaan on kohdistunut julkisoikeudellisia rajoitustoimia.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen COVID-19 -pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa sekä konkurssiin ajautuvien yritysten määrän vähentäminen järjestämällä yrityksille lisääntymään toiminnan ja kustannusten sopeuttamiseen COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyä ja tartunta-aaltojen palattua. Tuen tarkoituksena on edistää Suomessa toimivien yritysten ja talouden nopeampaa elpymistä COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin päätyttyä turvaamalla yritystoiminnan jatkuvuutta, ylläpitämällä taloudellista tuotantokapasiteettia ja edistämällä työllisyystilanteen parempia näkymiä erityisesti kriisin päätyttyä. Samalla tuetaan muun muassa myös työllisyyttä. Esityksen avulla parannettaisiin tuen piiriin kuuluvien yritysten mahdollisuuksia selviytyä yhä jatkuvasta kriisistä. Tuen kohdentaminen matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-aloille sekä yrityksiin, jotka ovat kärsineet julkisoikeudellisista rajoitustoimista, parantaa tuen vaikuttavuutta.

Esityksen tavoitteena on turvata yritysten maksuvalmiutta ja yritystoiminnan jatkuvuutta. Tuen on tarkoitus kohdistua COVID-19 -pandemiasta eniten kärsineisiin toimialoihin ja yrityksiin. Esityksen tavoitteena on tehdä kustannustukea koskevaan lakiin eräitä muutoksia, jotka ovat osoittautuneet tarpeellisiksi toimintamallin tarkennuttua ja aiempien hakukierrosten päätyttyä. Tuen kohdentamisessa ja tukihakemusten käsittelyssä on otettu erityisesti huomioon tuen edellisissä vaiheissa saatu palaute sekä toimijoiden kokemukset tuen toimivuudesta ja kohdentumisesta sääntelyssä määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä käytettävä kaava kustannustuen määrän laskemiseksi on sama kuin kustannustukilaissa vahvistettu. Kaavan määräytymisperusteita on muutettu vastaamaan uutta tukiaikaa ja vertailukautta.

Kustannustuen edellytyksenä säilyisi edelleen, että tukea hakevan yrityksen tukikauden kuukausikohtainen keskimääräinen liikevaihto oli enemmän kuin 30 prosenttia pienempi kuin vertailukauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto.

Kustannustuen laskennassa käytettäisiin joustamattomia liiketoiminnan kuluja (tukikauden muut kulut), jotka yritys ilmoittaa hakemuksessaan. Lisäksi huomioitaisiin tukikauden palkkakulut, jotka sisältäisivät myös työnantajan sivukulut prosenttimääräisen kertoimen mukaan laskettuna.

Laissa määritellyllä kaavalla lasketun tuen jäädessä alle 2 000 euron yritys saisi 2 000 euron kustannustuen, edellyttäen että yrityksellä on tukikaudella kuluja vähintään 2 000 euroa ja että

muut tuen edellytykset täyttyvät. Tavoitteena on entistä paremmin kohdentaa tukea pienille yrityksille, mukaan lukien yksinyrittäjät.

Tavoitteena on, että tuki kohdistuu eniten COVID-19 -pandemian vuoksi liikevaihdon laskusta kärsineille toimialoille ja yrityksille sekä sellaisiin kuluihin, jotka eivät jousta liikevaihdon laskun mukana. Kustannustuessa huomioitavat keskimääräiset kuukausikohtaiset kulut rajoitetaan korkeintaan normaalikauden keskimääräiseen kuukausikohtaiseen liikevaihtoon. Kustannustuki kattaisi näistä kuluista enintään 70 prosenttia, lukuun ottamatta pieniä 2 000 euron tukia, jotka voivat kattaa 100 prosenttia tukikauden kustannuksista.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset yrityksiin ja työllisyyteen

COVID-19 -pandemian leviämisen hidastamiseksi ja tartuntojen estämiseksi yhteiskunnassa tehdyt rajoitustoimet aiheuttavat suoraan ja välillisesti yrityksille negatiivisia taloudellisia vaikutuksia. On perusteltua, että näitä vaikutuksia pyritään lieventämään julkisista varoista annettavilla yritystuilla.

Kustannustukeen ehdotetaan varattavaksi 100 miljoonaa euroa. Kustannustuen ensimmäisessä vaiheessa tukea myönnettiin 3 472 yritykselle yhteensä noin 123 miljoonaa euroa, toisessa vaiheessa 18 416 yritykselle yli 183 miljoonaa euroa. Kolmannessa vaiheessa tukea on myönnetty 298 miljoonaa euroa 21 719:lle yritykselle. Neljännessä vaiheessa varattiin 200 miljoonaa euroa. Tuki parantaa yritysten kannattavuutta tukisumman verran. Suora tuki voi myös parantaa yritysten luotonsaannin edellytyksiä. Tuki saattaa vähentää kannattavien yritysten poistumia. Vaikutusta kuitenkin pienentää se että, kannattavilla yrityksillä on myös muita mahdollisia rahoituslähteitä. Tuen työllisyysvaikutukset ovat seurausta yritysten poistumien vähenemisestä. Työllisyysvaikutukset voivat jäädä tuen kustannukseen nähden vähäisiksi. Tarkemmin kohdistetusta tuesta noin kaksi kolmasosaa arvioidaan kohdistuvan yrityksiin, joiden liikevaihto on pienentynyt COVID-19 -pandemian seurauksena ja loput yrityksiin, joiden liikevaihto on laskenut muiden syiden seurauksena.

4.2.2 Vaikutukset valtiontalouteen

Kustannustuen viidennen hakukauden arvioitu kustannusvaikutus on 100 miljoonaa euroa. Kustannusta on pyritty arvioimaan pohjautuen kustannustuen toisella kierroksella tukeen oikeutettujen ja tukea hakeneiden yritysten määrään ja viimeisimpiin saatavilla oleviin arvonlisäverotietoihin. Lopullinen tukisumma voi poiketa tästä arviosta hyvin merkittävästi. Vuoden 2021 neljänteen lisätalousarvioesitykseen ehdotetaan momentille 32.40.43 (Yritysten kustannustuki) 100 miljoonan euron määrärahalisäystä. Toimeenpanoon ehdotetaan momentille 28.20.01 (Valtiokonttorin toimintamenot) 3 miljoonan euron määrärahalisäystä.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin

Valtiokonttorille on ehdotettu 3 miljoonan euron lisämäärärahaa viidennen hakukierroksen toimeenpanoon. Virastolle aiemmissa vaiheissa kustannustuen toimeenpanoon myönnettyjen määrärahojen riittävyttä voidaan tarvittaessa tarkastella myöhemmässä vaiheessa.

5 Lausuntopalaute

Lausuntokierros toteutettiin lausuntopalaute.fi -palvelussa 8.10.-15.10.2021.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota korvausten määriin. Yhden miljoonan euron maksimia on esitetty korotettavaksi 10 miljoonaan euroon, samoin kuin tukiohjelmaan liittyvää 1,8 miljoonan euron kumuloituvaa tukikattoa. Useissa lausunnoissa vaadittiin liikevaihdon alenemiskriteerin laskemista 30 prosentista 20 prosenttiin, ja tukikauden pidentämistä lokakuun loppuun ehdotetun syyskuun lopun sijasta. Useissa lausunnoissa tehtiin lisäksi ehdotuksia lisäyksiksi lakiin ehdotettuun toimialojen liitelistaan.

Erityisesti Suomen Yrittäjät ry kritisoi ehdotuksen rakennetta, jossa tukikelpoiset toimialat valitaan suoraan lakiin tulevan listauksen perusteella, ja toissijaisesti tukea voi hakea sillä perusteella, että yritys on kärsinyt julkisoikeudellisesta rajoitustoimesta. SY katsoo, että tällöin tuen piiriin tulee pääsemään yrityksiä, joiden liikevaihdon alenema ei johdu julkisoikeudellisista rajoituksista, vaan esimerkiksi suosituksista (kuten etätyösuositus), jotka taas eivät ole sallittuja perusteita hakea tukea toissijaisella perusteella, eli rajoitusperusteella. SY katsoo menettelyn asettava yrityksiä eriarvoiseen asemaan.

ETLA:n lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että kustannustukisääntelyn peruslogiikka on muuttumassa: enää ei päätarkoituksena ole konkurssien estäminen, kuten tukimuodon akuutissa alkuvaiheessa, vaan nyt on kyse pandemian hallintaan liittyvien rajoitusten aiheuttamien haittojen kohtuullisesta kompensatiosta.

Kokoavasti lausunnoista voidaan todeta seuraavaa:

Kysymys tukikaton nostamisesta 10 miljoonaan euroon edellyttäisi uusia neuvotteluja Euroopan komission kanssa. Komissio on joka tapauksessa ajamassa alas valtiontukisääntöihin liittyviä poikkeuksia, jolloin todennäköisyys jatkoajalle ei välttämättä ole suuri. Neuvottelut voivat myös viedä vaikeasti ennakoitavan ajan, jolloin ainakin tulisi varmistaa kustannustuen viidennen vaiheen muiden osien eteneminen samanaikaisesti. Koko kustannustukijärjestelmän on tarkoitus olla määräaikainen ja vain käsillä olleen pandemiatilanteen hallintaan liittyviä, eikä pysyvä tukimuoto.

Tukikauden jatkamista lokakuulle ei pidetä perusteltuna, vaan kokemuksia kerätään viidennen vaiheen toteutuman perusteella. Vaatimus liikevaihdon laskun alenemiskriteerin laskemisesta 30:stä 20:een prosenttiin lieenee myös indikaatio yritysten parantuneesta taloudellisesta tilanteesta – koska liikevaihto on laskenut vähemmän, halutaan säännön lieventämisellä varmistaa tuki, vaikka tarve on pienentynyt liikevaihdon laskun ollessa pienempi. Toisaalta kriteerin pitäminen 30 prosentissa osaltaan myös vähentää tuen väärää kohdentumista.

Lausuntopalautteen perusteella on lakiesitykseen lisätty seuraavat toimialat: 49310 paikallisliikenne, 49320 taksiliikenne, 49391 säännöllisten linja-autojen kaukoliikenne, 49392 linja-autojen tilausliikenne sekä 59140 elokuvien esittäminen.

Ajatus julkisoikeudellisiin rajoitustoimiin liittyvästä kohtuullisesta kompensatiosta liittyy eduskunnan koronatukiin liittyviin linjauksiin. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta on mietinnössään (StVM 9/2021 vp – HE 32/2021) todennut sulkemista lievempien rajoitusten osalta, että tartuntatautilain rajoitukset merkitsevät toteutuessaan sitä, että tietynlainen ravintolatoiminnan harjoittaminen ei enää ole käytännössä mahdollista. Myös tällöin kyseisten ravitsemisliikkeiden taloudellisten menetysten tulee oikeuttaa kohtuulliseen kompensatioon.

On kaiken kaikkiaan vaikeaa poissulkea sitä mahdollisuutta, että korvausta saa myös yritys, joka ei ole kärsinyt juuri koronaan liittyvistä julkisoikeudellisista rajoituksista, vaan mahdollisesti aivan muista syistä. On kuitenkin syytä huomata, että tämä on ollut jo aiempaan malliin

liittynyt ongelma, jota uusi, lakiin otettavien toimialojen malli ministeriöissä tehtyjen arviolas-kelmien perusteella merkittävästi pienentää. Kun tietyt, aiemmilta tukikierroksilta saatujen tie-tojen perusteella hyvin todennäköisesti koronarajoituksista kärsineet toimialat poimitaan jo en-nakkoon suoraan lakiin, tuen osumatarkkuus ja tehokkuus paranevat. Lisäksi menettely nopeut-taa ja yksinkertaistaa tukiviranomaisen toimintaa.

6 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala.

(1 mom.) Muutetaan 1 momentti niin, että viittaukset vanhoihin EU:n tukiohjelmia koskeviin päätöksiin poistetaan ja korvataan uudella muotoilulla, joka myös vastaa lain (508/2020) 1 §:n 1 momentin alkuperäistä sanamuotoa.

5 e §. Matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtuma-alan yritykset ja liiketoimintarajoitus-ten alaiset yritykset. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 e §, jossa säädetään tukikelpoisista toimialoista ja yrityksistä. Tukikausi on 1.6.-30.9.2021.

(1 mom.) Valtiokonttori voi myöntää lain liitteessä mainituille TOL2008 -luokituksen mukai-sille matkailu- ja ravintola- sekä tapahtuma-alan toimialoille kuuluville yrityksille määräai-kaista kustannustukea tämän pykälän mukaisesti. Tuen ehtona on, että 1 momentissa tarkoite-tulla tukikaudella on yrityksen liikevaihto laskenut enemmän kuin 30 prosenttia verrattuna ver-tailukauteen. Liikevaihtoraja vastaa voimassa olevan lain vastaavaa säädöstä.

(2 mom.) Lisäksi, toimialakriteerin jäädessä täyttymättä, jos yritys hakemuksessa osoittaa liike-toimintansa kärsineen valtiovallan joko lakiin tai viranomaispäätökseen perustuvasta rajoitus-toimesta, ja yrityksen liikevaihto on laskenut 1 momentissa tarkoitettuna tukikautena laissa edellytetyt enemmän kuin 30 prosenttia, yritykselle voidaan myöntää kustannustukea.

(3 mom.) Yritykselle voidaan niin ikään myöntää kustannustukea, jos yritys hakemuksessaan osoittaa, että sen keskeiseen asiakaskuntaan on kohdistunut vastaava julkisoikeudellinen rajoi-tus, ja yrityksen liikevaihto on tämän johdosta 1 momentissa tarkoitettuna tukikautena laskenut enemmän kuin 30 prosenttia.

Kustannustuen tarkoituksena on alun perin ollut koronapandemiasta johtuvan, äkillisen kon-kurssiaallon estäminen. Yleisen tuen tarve on talouden positiivisen kehityksen myötä vähenty-nyt. Kustannustuen neljännen kierroksen samoin kuin muiden kustannustukilain mukaisten tu-kien haut ovat keskimäärin jääneet budjetoituja pienemmiksi. Matkailu- ja ravintola sekä tapah-tuma-ala ovat kuitenkin kärsineet edelleen toimintaansa suoraan vaikuttavista, ihmisten kohtaa-miseen kohdistuvista viranomaisrajoituksista. Kyse ei kuitenkaan tukikaudella ole ollut liike-tilojen sulkemismääräyksistä vaan lievemmistä rajoituksista, jotka ovat myös voineet kohdistua keskeiseen asiakaskuntaan. Rajoituksella ei kuitenkaan tarkoiteta pelkästään suositusluonteista ohjetta, vaan esimerkiksi aukioloaikaa ja asiakasmäärää koskevaa konkreettista rajoitusta. Esi-merkiksi etätyösuositus ei ole tällainen rajoitustoimi. Keskeiseen asiakaskuntaan kohdistetusta julkisoikeudellisesta rajoitustoimesta olisi kyse esimerkiksi silloin, kun taksiliiketoimintaa elin-keinonaan harjoittavalla yrityksellä ei ole ollut asiakkaita ravintolayrityksiin kohdistettujen jul-kisoikeudellisten rajoitusten johdosta.

Asiaa koskevassa valmistelussa on ilmennyt, että tuen kohdentaminen edellä mainituille toimi-aloille ja yrityksille, ja mahdollisesti eräille muille yrityksille, jotka ovat kärsineet julkisoikeu-dellisista toimintarajoituksista, parantaa merkittävästi tuen kohdentumista juuri koronapande-miasta kärsineille yrityksille.

(4 mom.) Tuesta vähennetään muu 1 momentissa tarkoitettulle tukikaudelle kohdistuva kustannustukilain mukainen tuki. Tuen katsotaan kuuluvan 1 momentissa tarkoitettulle tukikaudelle, jos esimerkiksi tapahtuma, josta yritykselle on myönnetty tapahtumatakuukorvauksia, on järjestetty ajalla 1.6.-30.9.2021. Jos tuki vähennyksen jälkeen on alle 2 000 euroa, tukea ei makseta.

(5 mom.) Tukikausi on 1 momentin mukaisesti 1.6.-30.9.2021. Vertailukausi on 1.6.-30.9.2019. Momentissa on tarkemmat säännökset tuki- ja vertailukausien liikevaihdon arvioimiseksi. Yrityksen liikevaihdon lasku on oltava 1 momentissa tarkoitettuna tukikautena enemmän kuin 30 prosenttia suhteessa vertailukauteen. Hakuaika alkaa joulukuussa 2021 valtiokonttorin saatua hakujärjestelmän toimintaan. Tuen enimmäismäärä on miljoona euroa. Tämän lain mukaan myönnetyn tuen kokonaismäärä ei saa ylittää 1,8 miljoonaa euroa. Tuen enimmäismäärää tarkastellaan konsernitason 1 momentissa tarkoitettuna tukikauden liikevaihdolla tarkoitetaan lain 5 §:n laskukaavassa mainitun pandemiakauden liikevaihtoa ja vertailukauden liikevaihdolla samassa lainkohdassa tarkoitettua normaalikauden liikevaihtoa.

Jos yritys on perustettu pandemia-aikana, eli maaliskuussa 2020 tai sen jälkeen, yritykselle ei enää voida määritellä vertailukautta, eikä yritys näin ollen voi saada kustannustukea.

(6 mom.) 5 e §:n mukaiseen tukeen ei sovelleta tämän lain 2 §:n 1 ja 2 kohtaa, 3 §:ää, 4 §:n 1 ja 2 kohtaa, 5 §:n 1 ja 3 momenttia, eikä 7 §:n 1 momenttia.

Liitteessä on lueteltu toimialat, joille voidaan myöntää 5 e §:ssä tarkoitettua tukea:

49310	Paikallisliikenne
49320	Taksiliikenne
49391	Säännöllisten linja-autojen kaukoliikenne
49392	Linja-autojen tilausliikenne
55101	Hotellit
55109	Motellit, matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet
55201	Retkeilymajat
55209	Lomakylät yms. majoitus
55300	Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvaunualueet
55901	Asuntolat ja täysihoidot yms.
55902	Maatilamatkailu, bed & breakfast
55903	Lomamökkien vuokraus
55909	Muulla luokittelematon majoitustoiminta
56101	Ravintolat
56102	Kahvila-ravintolat
56103	Ruokakioskit
56210	Pitopalvelu
56290	Henkilöstö- ja laitosruokalat
56301	Olut- ja drinkkibaarit
56302	Kahvilat ja kahvibaarit
59140	Elokuvien esittäminen
74901	Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut
79110	Matkatoimistojen toiminta
79120	Matkanjärjestäjien toiminta
79900	Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.
82300	Messujen ja kongressien järjestäminen
90010	Esittävät taiteet
90020	Esittäviä taiteita palveleva toiminta

90030	Taiteellinen luominen
90040	Taidelaitosten toiminta
91010	Kirjastojen ja arkistojen toiminta
91020	Museoiden toiminta
91030	Historiallisten nähtävyyksien, rakennusten ja vastaavien kohteiden toiminta
91040	Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen toiminta
93110	Urheilulaitosten toiminta
93120	Urheiluseurojen toiminta
93130	Kuntokeskukset
93190	Muu urheilutoiminta
93210	Huvi- ja teemapuistojen toiminta
93291	Hiihto- ja laskettelukeskukset
93299	Mualla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 15.12.2021 ja on voimassa 31.12.2021 asti nykyisen voimassaolossäännöksen mukaisesti. Lain voimassaolon jatkumisesta 31.12.2021 jälkeen annetaan erillinen hallituksen esitys, kun valtiontukien poikkeussäännösten mahdollista jatkoaikaa koskeva EU:n komission tiedonanto on saatu, Suomi on tehnyt ilmoituksen tukiohjelman jatkamisesta ja komissio on hyväksynyt tukiohjelman.

8 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 neljänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Lain soveltamisala – yhdenvertaisuus

Koska ehdotetut muutokset eivät koske kaikkia yrityksiä ja ne myös koskevat sellaisia yrityksiä, joiden yhteys luonnollisen henkilön oikeusasemaan on hyvin välitön, lakiehdotukseen otetut tuen piiriin kuluvia toimialoja ja tukeen oikeutettuja yrityksiä koskevat rajaavat säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain 6 §:n kannalta.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä perusoikeuksien rajoittaminen tavallisen lain säätämisjärjestyksessä on katsottu mahdolliseksi, jos rajoittamiselle on hyväksyttävät perusteet ja rajoitukset ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, lailla säädettyjä ja tarkkarajaisia (esim. PeVL 3/2013 vp, s.3, PeVL 38/2013 vp, s. 4-5, PeVL 16/2013 vp, s. 2/I, PeVL 8/2013 vp, s. 3/I)

Kustannustukilain uuden 5 e §:n mukainen tuki on tarkoitettu yrityksille, joiden toimialoilla tyypillisesti on kärsitty COVID-19 -pandemian vuoksi ja joilla on siitä johtuvia vaikeasti sopeutettavia tukikauteen kohdistuvia palkka- ja muita kuluja. Valikoitujen toimialojen liiketoimintamallit perustuvat ihmisten kohtaamiseen ja ovat erityisen alttiita pandemian hallinnasta johtuville toimenpiteille. Näiden toimialojen lisäksi tukea voidaan kuitenkin myöntää myös yrityksille, joiden toiminta on kärsinyt joko suoraan yhtiöön kohdistuvan liiketoiminnan rajoituksen tai sen merkittävään asiakaskuntaan kohdistuvan rajoituksen johdosta. Pelkkä viranomaisen antama suositus ei ole laissa tarkoitettu rajoitus. Kaikissa tapauksissa liikevaihdon on

tullut tukikaudella olla yli 30 prosenttia alhaisempi verrattuna vertailukauteen. Hallituksen linjauksen mukaan tuen tarve ja määrä arvioidaan epidemian ja sen torjumisen aiheuttaman liikevaihdon äkillisen menetyksen perusteella.

Kustannustuki

Kustannustukea voisivat hakea kaikki yritykset, jotka kuuluvat laissa mainituille toimialoilla tai joiden toimintaan tai keskeiseen asiakaskuntaan on kohdistunut julkisoikeudellinen rajoitus. Myös kyseistä liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhdistykset olisivat tuen piirissä.

Kustannustukea voi hakea, vaikka yritys olisi jo saanut muita suoria COVID-19 -pandemian seurauksia lieventämään tarkoitettuja tukia. Kustannustuen enimmäismääränä olisi 1 000 000 euroa yritystä kohden, ottaen kuitenkin Euroopan komission päätöksessä mainitun samaan puiteohjelmaan liittyvien tukien yrityskohtaisen ylärajan. Kustannustuesta vähennetään tukikaudelle kohdistuva muu kustannustukilain mukainen korvaus.

Esityksessä ehdotetaan, että alle 2 000 euron jäävät tuet myönnettäisiin 2 000 euron tukina, jos yrityksillä on yli 2 000 euron edestä hyväksyttäviä kuluja tukikaudella ja yritys täyttää muut tuen edellytykset.

Yrityksen määritelmä jäisi ennalleen, ja kustannustuen piiriin kuuluisivat myös liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhdistykset. Kustannustukea eivät voi saada yritykset, jotka, pieniä yrityksiä lukuun ottamatta, ovat olleet EU:n valtion-tukisääntelyn tarkoittamissa taloudellisissa vaikeuksissa 31.12.2019, jotka ovat laiminlyöneet verovelvoitteensa tai jotka ovat konkurssissa.

Kustannustukea on voitu hakemuksesta myöntää myös Ahvenanmaalla toimiville yrityksille. Elinkeinotoiminta ja siihen liittyvät tuet kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 22 kohdan nojalla maakunnan lainsäädäntövaltaan. COVID-19 -pandemian vaikutukset yritystoimintaan ovat edelleen vakavat. Esityksessä ehdotetaan kustannustuen soveltamista jatkossakin Ahvenanmaalla toimiviin yrityksiin.

Edellisillä hakukierroksilla Valtiokonttori teki tukipäätöksen pääasiassa yritysten hakemusten ja Verohallinnon yritysten liiketaloudellista asemaa koskevien tietojen perusteella. Nyt jatkettavalla kustannustuen viidennellä vaiheella arvioidaan tuen tavoittavan kattavammin COVID-19 -pandemian pitkittymisen vuoksi vielä eri tavoin vaikeuksissa olevia yrityksiä ja muita liiketaloudellisen toiminnan harjoittajia, erityisesti pienempiä yrityksiä.

Tukikausi ehdotetaan alkavaksi neljännen tukikauden päättymisestä eli 1.6.2021 ja jatkuvan 30.9.2021 saakka. Tukikauden pituus tavoittaa eri toimialat ja eri tavoin toimivat yritykset.

Hallituksen esitys perustuu tietoihin yritysten tilanteesta kesä-heinäkuussa 2021 ja arvioihin kehityksestä tämän jälkeen.

Sulkemisajan jälkeen on ravintoloiden toimintaa edelleen merkittävästi rajoitettu. Kustannustuen jatkolla luodaan edellytykset myös näiden rajoitusten kompensointiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään (StVM 9/2021 vp – HE 32/2021) todennut sulkemista lievempien rajoitusten osalta, että tartuntatautilain rajoitukset merkitsevät toteutuessaan sitä, että tietynlainen ravintolatoiminnan harjoittaminen ei enää ole käytännössä mahdollista. Myös tällöin kyseisten ravitsemisliikkeiden taloudellisten menetysten tulee oikeuttaa kohtuulliseen kompensointiin. Valiokunta painotti, että valtioneuvoston tulee sulkua koskevan kompensatiomallin

lisäksi arvioida tarvetta laajemmalle ravitsemisliikkeitä koskevalle korvausmallille, jossa huomioidaan nyt ehdotettujen tiukempien rajoitusten merkitys ravitsemisliikkeiden tosiasiallisten toimintamahdollisuuksien näkökulmasta.

Ravitsemisliikkeiden ja muiden yleisölle avointen liiketilojen toimintaa rajoittavilla toimenpiteillä tavoitellaan ihmisten välisten fyysisten lähikontaktien rajoittamista ja siten pandemian hidastamista. Kyseiset liikkeet ovat tyypillisesti paikkoja, joissa ihmisillä on luontaisesti paljon lähikontakteja, mikä tekee viruksen leviämisen todennäköisemmäksi. Lisäksi anniskeluravintoiloissa on alkoholinkäyttöä, joka voi vähentää hygieniaohteistuksen noudattamista. Tämä lisää viruksen leviämistä usein suureen lähikontaktien joukkoon.

Henkilötietojen suoja

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaista kustannustuesta (HE 91/2020 vp) on käsitelty kustannustukeen liittyviä kysymyksiä henkilötietojen suojasta. Henkilötietojen suojaan liittyviin käytäntöihin ei ole tulossa muutoksia.

Edellä mainituilla perusteilla hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain (508/2020) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 609/2021, sekä
lisätään lakiin uusi 5 e § ja liite seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään sellaisesta Suomessa toimiville yrityksille COVID-19-pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävästä määräaikaista valtiontuesta, jonka Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (*kustannustuki*).

5 e §

Matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtuma-alan yritykset ja liiketoimintarajoitusten alaiset yritykset

Matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtuma-alan yritykselle voidaan myöntää kustannustukea 1 päivänä kesäkuuta 2021 alkavalta ja 30 päivänä syyskuuta 2021 päättyvältä tukikaudelta, jos yritys toimi 1 päivänä kesäkuuta 2021 liitteessä luetelluilla TOL2008 -luokituksen mukaisilla toimialoilla, ja jos yritys osoittaa hakemuksessaan, että tukikauden liikevaihto on laskenut yli 30 prosenttia vertailukauden liikevaihdosta.

Vaikka yritys ei ole toiminut liitteessä luetelluilla toimialoilla, yritykselle voidaan myöntää kustannustukea, jos yritys osoittaa hakemuksessaan, että sen liiketoiminta on kärsinyt yritykseen kohdistuneesta julkisoikeudellisesta, pandemian torjuntaan liittyvästä, 1 momentissa tarkoitettuun tukikauteen ajoittuneesta rajoituksesta ja että kyseisen tukikauden liikevaihto on laskenut yli 30 prosenttia vertailukauden liikevaihdosta.

Vaikka yritys ei ole toiminut liitteessä luetelluilla toimialoilla, yritykselle voidaan myöntää kustannustukea, jos yritys osoittaa hakemuksessaan, että sen liiketoiminta on kärsinyt sen keskeiseen asiakaskuntaan kohdistuneesta julkisoikeudellisesta, pandemian torjuntaan liittyneestä, 1 momentissa tarkoitettuun tukikauteen ajoittuneesta rajoituksesta ja että tukikauden liikevaihto on laskenut yli 30 prosenttia vertailukauden liikevaihdosta.

Kustannustukea myönnettäessä otetaan 4 §:n 3 ja 4 kohdan mukaisista kuluista huomioon enintään neljä kertaa yrityksen vertailukauden keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa vastaava summa. Tuesta vähennetään yritykselle myönnetty muu 1 momentissa tarkoitettulle tukikaudelle kohdistuva tämän lain mukainen tuki. Jos tuen määrä vähennyksen jälkeen jää alle 2 000 euroa, tukea ei makseta. Tuen haku avautuu joulukuussa 2021. Tuen enimmäismäärä on miljoona euroa.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettulle yritykselle voidaan myöntää kustannustukea 1 momentissa tarkoitettulta tukikaudelta 5 §:ssä säädetyn kaavan mukaisesti seuraavien tekijöiden perusteella:

- 1) yrityksen 1 momentissa tarkoitettun tukikauden liikevaihto, joksi määritellään:
 - a) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta 2021 ja 30 päivän syyskuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäverot Verohallinnolle kuukausittain;
 - b) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän heinäkuuta 2021 ja 30 päivän syyskuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäveronsa Verohallinnolle neljännesvuosittain;
 - c) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän tammikuuta 2021 ja 31 päivän joulukuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäveronsa Verohallinnolle kalenterivuosittain;
 - d) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän tammikuuta 2021 ja 28 päivän helmikuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan tai niiden puuttuessa yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys on perustettu siihen 2 kohdan a—c alakohdan nojalla sovellettavan arvonlisäverojen ilmoituskauden ensimmäisenä päivänä tai sen jälkeen;
 - e) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta 2021 ja 30 päivän syyskuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys ei ole tehnyt arvonlisäveroilmoituksia;
- 2) yrityksen vertailukauden liikevaihto, joksi määritellään:
 - a) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta 2019 ja 30 päivän syyskuuta 2019 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäverot Verohallinnolle kuukausittain;
 - b) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän heinäkuuta 2019 ja 30 päivän syyskuuta 2019 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäveronsa Verohallinnolle neljännesvuosittain;
 - c) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän tammikuuta 2019 ja 31 päivän joulukuuta 2019 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäveronsa Verohallinnolle kalenterivuosittain;
 - d) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän tammikuuta 2020 ja 29 päivän helmikuuta 2020 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan tai niiden puuttuessa yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys on perustettu siihen a—c alakohdan mukaan sovellettavan arvonlisäverojen ilmoituskauden ensimmäisenä päivänä tai sen jälkeen;
 - e) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta 2019 ja 30 päivän syyskuuta 2019 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys ei ole tehnyt arvonlisäveroilmoituksia.

Tässä pykälässä tarkoitettuun tukeen ei sovelleta 2 §:n 1 ja 2 kohtaa, 3 §:ää, 4 §:n 1 ja 2 kohtaa, 5 §:n 1 ja 3 momenttia eikä 7 §:n 1 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä joulukuuta 2021.

Liite

Toimialat, joilla toimiville yrityksille voidaan myöntää 5 e §:ssä tarkoitettua kustannustukea

49310	Paikallisliikenne
49320	Taksiliikenne
49391	Säännöllisten linja-autojen kaukoliikenne
49392	Linja-autojen tilausliikenne
55101	Hotellit
55109	Motellit, matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet
55201	Retkeilymajat
55209	Lomakylät yms. majoitus
55300	Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvaunualueet
55901	Asuntolat ja täysihoidot yms.
55902	Maatilamatkailu, bed & breakfast
55903	Lomamökkien vuokraus
55909	Muulla luokittelematon majoitustoiminta
56101	Ravintolat
56102	Kahvila-ravintolat
56103	Ruokakioskit
56210	Pitopalvelu
56290	Henkilöstö- ja laitosruokalat
56301	Olut- ja drinkkibaarit
56302	Kahvilat ja kahvibaarit
59140	Elokuvien esittäminen
74901	Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut
79110	Matkatoimistojen toiminta
79120	Matkanjärjestäjien toiminta
79900	Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.
82300	Messujen ja kongressien järjestäminen
90010	Esittävät taiteet
90020	Esittäviä taiteita palveleva toiminta
90030	Taiteellinen luominen
90040	Taidelaitosten toiminta
91010	Kirjastojen ja arkistojen toiminta
91020	Museoiden toiminta
91030	Historiallisten nähtävyyksien, rakennusten ja vastaavien kohteiden toiminta
91040	Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen toiminta
93110	Urheilulaitosten toiminta
93120	Urheiluseurojen toiminta
93130	Kuntokeskukset
93190	Muu urheilutoiminta
93210	Huvi- ja teemapuistojen toiminta
93291	Hiihto- ja laskettelukeskukset
93299	Muulla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta

HE 207/2021 vp

Helsingissä 28.10.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

Liite

Rinnakkaisteksti

Laki

yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain (508/2020) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 609/2021, sekä
lisätään lakiin uusi 5 e § ja liite seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään sellaisesta Suomessa toimiville yrityksille COVID-19-pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävästä määräaikaisesta valtiontuesta, jonka Euroopan komissio on päätöksillään SA.56995 ja SA.63205 hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (*kustannustuki*).

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään sellaisesta Suomessa toimiville yrityksille COVID-19-pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävästä määräaikaista valtiontuesta, jonka Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (*kustannustuki*).

5 e §

Matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtuma-alan yritykset ja liiketoimintarajoitusten alaiset yritykset

Matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtuma-alan yritykselle voidaan myöntää kustannustukea 1 päivänä kesäkuuta 2021 alkavalta ja 30 päivänä syyskuuta 2021 päättyvältä tukikaudelta, jos yritys toimi 1 päivänä kesäkuuta 2021 liitteessä luetelluilla TOL2008 -luokituksen mukaisilla toimialoilla, ja jos yritys osoittaa hakemuksessaan, että tukikauden liikevaihto on laskenut yli 30 prosenttia vertailukauden liikevaihdosta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Vaikka yritys ei ole toiminut liitteessä luetelluilla toimialoilla, yritykselle voidaan myöntää kustannustukea, jos yritys osoittaa hakemuksessaan, että sen liiketoiminta on kärsinyt yritykseen kohdistuneesta julkisoikeudellisesta, pandemian torjuntaan liittyvästä, 1 momentissa tarkoitettuun tukikauteen ajoittuneesta rajoituksesta ja että kyseisen tukikauden liikevaihto on laskenut yli 30 prosenttia vertailukauden liikevaihdosta.

Vaikka yritys ei ole toiminut liitteessä luetelluilla toimialoilla, yritykselle voidaan myöntää kustannustukea, jos yritys osoittaa hakemuksessaan, että sen liiketoiminta on kärsinyt sen keskeiseen asiakaskuntaan kohdistuneesta julkisoikeudellisesta, pandemian torjuntaan liittyneestä, 1 momentissa tarkoitettuun tukikauteen ajoittuneesta rajoituksesta ja että tukikauden liikevaihto on laskenut yli 30 prosenttia vertailukauden liikevaihdosta.

Kustannustukea myönnettäessä otetaan 4 §:n 3 ja 4 kohdan mukaisista kuluista huomioon enintään neljä kertaa yrityksen vertailukauden keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa vastaava summa. Tuesta vähennetään yritykselle myönnetty muu 1 momentissa tarkoitettulle tukikaudelle kohdistuva tämän lain mukainen tuki. Jos tuen määrä vähennyksen jälkeen jää alle 2 000 euroa, tukea ei makseta. Tuen haku avautuu joulukuussa 2021. Tuen enimmäismäärä on miljoona euroa.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettulle yritykselle voidaan myöntää kustannustukea 1 momentissa tarkoitettulta tukikaudelta 5 §:ssä säädetyn kaavan mukaisesti seuraavien tekijöiden perusteella:

1) yrityksen 1 momentissa tarkoitettun tukikauden liikevaihto, joksi määritellään:

a) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta 2021 ja 30 päivän syyskuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäverot Verohallinnolle kuukausittain;

b) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän heinäkuuta 2021 ja 30 päivän syyskuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos

Voimassa oleva laki

Ehdotus

yritys ilmoittaa arvonlisäveronsa Verohallinnolle neljännesvuosittain;

c) yrityksen keskimääräinen kuukausikohmainen liikevaihto 1 päivän tammikuuta 2021 ja 31 päivän joulukuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäveronsa Verohallinnolle kalenterivuositain;

d) yrityksen keskimääräinen kuukausikohmainen liikevaihto 1 päivän tammikuuta 2021 ja 28 päivän helmikuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan tai niiden puuttuessa yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys on perustettu siihen 2 kohdan a—c alakohdan nojalla sovellettavan arvonlisäverojen ilmoituskauden ensimmäisenä päivänä tai sen jälkeen;

e) yrityksen keskimääräinen kuukausikohmainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta 2021 ja 30 päivän syyskuuta 2021 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys ei ole tehnyt arvonlisäveroilmoituksia;

2) yrityksen vertailukauden liikevaihto, joksi määritellään:

a) yrityksen keskimääräinen kuukausikohmainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta 2019 ja 30 päivän syyskuuta 2019 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäverot Verohallinnolle kuukausittain;

b) yrityksen keskimääräinen kuukausikohmainen liikevaihto 1 päivän heinäkuuta 2019 ja 30 päivän syyskuuta 2019 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäveronsa Verohallinnolle neljännesvuosittain;

c) yrityksen keskimääräinen kuukausikohmainen liikevaihto 1 päivän tammikuuta 2019 ja 31 päivän joulukuuta 2019 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan, jos yritys ilmoittaa arvonlisäveronsa Verohallinnolle kalenterivuositain;

d) yrityksen keskimääräinen kuukausikohmainen liikevaihto 1 päivän tammikuuta 2020

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ja 29 päivän helmikuuta 2020 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan tai niiden puuttuessa yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys on perustettu siihen a—c alakohdan mukaan sovellettavan arvonlisäverojen ilmoituskauden ensimmäisenä päivänä tai sen jälkeen;

e) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto 1 päivän kesäkuuta 2019 ja 30 päivän syyskuuta 2019 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen oman ilmoituksen mukaan, jos yritys ei ole tehnyt arvonlisäveroilmoituksia.

Tässä pykälässä tarkoitettuun tukeen ei sovelleta 2 §:n 1 ja 2 kohtaa, 3 §:ää, 4 §:n 1 ja 2 kohtaa, 5 §:n 1 ja 3 momenttia eikä 7 §:n 1 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä joulukuuta 2021.
